Startnotitie Visie Inwonersparticipatie

10-01-2023

1. Waarom een Visie Inwonersparticipatie?

De kwaliteit van beleid en de uitvoering van beleid worden beter als we inwoners, ondernemers, organisaties en andere belanghebbenden laten meepraten en meedoen (participeren) bij onderwerpen die hen aangaan. Daar zijn we het in Ooststellingwerf over eens. Het belang van inwonersparticipatie zien we terug in het college-akkoord en in de samenwerkingsagenda. Daarin wordt samenwerking met inwoners regelmatig genoemd. We doen al veel aan inwonersparticipatie. Denk aan de burgerpeiling, het inwonerspanel en inloopavonden/bijeenkomsten bij (onderhouds)projecten (zie bijlage 1). Dat wat we al doen kunnen we doorontwikkelen en beter organiseren. Er komen bovendien nieuwe wettelijke verplichtingen (wetsvoorstel Wet versterking participatie op decentraal niveau, wijziging van Gemeentewet 150) die gemeenten verplichten inwonersparticipatie goed en samenhangend te regelen en te communiceren richting inwoners.

Voor de doorontwikkeling van inwonersparticipatie en de interne organisatie hiervan stellen we een visie op inwonersparticipatie op. Hierin geven we aan hóe we inwonersparticipatie handen en voeten geven. Deze startnotitie, opgesteld met inbreng van raadsleden (zie bijlage 2) en een panel met experts en inwoners, dient als basis voor deze visie en zet de belangrijkste zaken op een rij waar de gemeenteraad een keuze over kan maken (geel gemarkeerde stukken in deze startnotitie). Na bespreking van deze startnotitie in de gemeenteraad werken we deze uit tot een visie op inwonersparticipatie en een participatieverordening als vervanging voor de huidige inspraakverordening 2013.

2. Wat is inwonersparticipatie?

Onder inwonersparticipatie verstaan we **het betrekken van belanghebbenden (inwoners, (maatschappelijke) organisaties, ondernemers) bij de ontwikkeling, uitvoering en evaluatie van gemeentelijk beleid of specifieke projecten die hen aangaan**. Het is gericht op het benutten van hun denkkracht, mening, kennis en ervaringen om beleid en de uitvoering daarvan beter aan te laten sluiten op de leefwereld en behoeften van de inwoners. **Het initiatief ligt bij de gemeente**. Denk aan het mee laten praten van inwoners over hoe we eenzaamheid kunnen voorkomen en bestrijden, het betrekken van omwonenden als we onderhoud aan de weg gaan doen of vragenlijsten toesturen aan inwoners over hoe zij onze dienstverlening ervaren en wat er beter kan.

Inwonersparticipatie gaat **niet** over:

- Inwonersinitiatieven van onderop. Hiermee bedoelen we initiatieven waarin inwoners of organisaties zélf het initiatief nemen voor een activiteit of project. Als initiatiefnemers hierbij de ondersteuning van de gemeente vragen noemen we dit overheidsparticipatie: de overheid participeert in initiatieven van inwoners, geeft deze ruimte en verbindt deze waar mogelijk met elkaar. Afhankelijk van wat de behoefte is kan dit in de vorm van geld (bijvoorbeeld het Fonds), hulp bij het aanvragen van een vergunning, het faciliteren van kennisuitwisseling, het zichtbaar maken van goede

voorbeelden et cetera. Hierover stelde de gemeenteraad in 2018 apart beleid op (Notitie Participatie, vastgesteld op 17 april 2018)[1].

- Zelfbeheer (inclusief Uitdaagrecht). Hiermee bedoelen we het in eigen beheer nemen van voorzieningen door inwoners. Dit hangt samen met initiatieven van onderop en zien we als een vorm van overheidsparticipatie.
- De rol van adviesorganen, zoals de Adviesraad Sociaal Domein en de werkgroep Toegankelijkheid. De rol van adviesorganen is vastgesteld in de Verordening Adviesraad Sociaal Domein gemeente Ooststellingwerf 2015.

NB Als we het in deze notitie hebben over inwoners bedoelen we alle belanghebbenden rond een onderwerp. Dit kunnen inwoners zijn, maar ook ondernemers of organisaties.

3. Wat willen we bereiken?

We hebben twee hoofddoelen:

1. We laten beleid en de uitvoering daarvan aansluiten bij de leefwereld en behoeften van inwoners door hun meningen, ervaringen en kennis te benutten. We leggen zo de verbinding tussen gemeente en inwoners.
2. We regelen inwonersparticipatie goed en samenhangend, waardoor we (ook) voldoen aan de wettelijke verplichtingen die er aan komen (de Wet versterking participatie op decentraal niveau en Omgevingswet).

Aan deze hoofddoelen koppelen we drie subdoelen:

1. We nemen inwoners serieus en koppelen de uitkomsten van participatietrajecten terug naar onze inwoners.
2. We bereiken de juiste doelgroep bij elk vraagstuk en kiezen methodes die bij deze groep aansluiten.
3. We bakken inwonersparticipatie in onze organisatie in (duurzaamheid en borging).

Kortom, het resultaat van inwonersparticipatie is dat **beleid en de uitvoering daarvan zijn verrijkt door de inzichten en kennis van een diversiteit aan inwoners**, waardoor het meer aansluit op de leefwereld van onze inwoners. Het gaat hierbij dus zowel om een extern proces (zorgen dat inwoners weten hoe zij kunnen meedenken, meepraten en meedoen met de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid) als een intern proces (zorgen dat alle (beleids)medewerkers zich bezighouden met inwonersparticipatie).

Vraag 1: Richten we ons op bovenstaande doelen of gaan onze ambities verder? Willen we een derde hoofddoel toevoegen, namelijk een versterking van onze eigen zichtbaarheid en voeling met een breed scala aan inwoners?

Toelichting: Als de gemeente ver weg voelt, inwoners weinig weten over de gemeente, inwoners ons nooit tegen komen en/of weinig vertrouwen hebben in de gemeente staat dat succesvolle inwonersparticipatie in de weg. Waarom zou je meedenken met de gemeente als je geen idee hebt wat ze doen, wat de link is met jouw dagelijks leven en als je nooit iemand tegenkomt van de gemeente in je eigen dorp, vereniging of werk? Je denkt sneller en makkelijker mee als dat wel het geval is. Met andere woorden: inwonersparticipatie wordt er kansrijker door. En dat werkt dubbel door: als inwonersparticipatie goed lukt, draagt dit weer bij aan het vertrouwen van inwoners.

[1] Participatie in Ooststellingwerf: samen aan de slag!, vastgesteld door de gemeenteraad op 17 april 2018.

Het hoofddoel is dan vooral *gericht zijn op inwoners die niet goed weten wat de gemeente doet en inwoners die minder vertrouwen hebben in de overheid, maar die nog wel hun stem (willen) laten horen.* Belangrijk om te beseffen is dat voor inwoners die volledig wantrouwend zijn richting de overheid inwonersparticipatie niet de oplossing is: zij zullen niet participeren als de gemeente iets vraagt, ook niet als zij daar uitgebreid de kans voor krijgen. Voor deze inwoners is er méér nodig dan een goed opgezet en uitgevoerd inwonersparticipatiebeleid.

Er zijn twee belangrijke manieren waarop inwonersparticipatie kan helpen bij het versterken van vertrouwen. Ter eerste door de uitkomsten van participatietrajecten (zowel de beleidsstukken als de uitvoering) helder en duidelijk te verspreiden onder de inwoners, zodat inwoners weten dat de gemeente naar hen luistert. Goede terugkoppeling van de resultaten en uitkomsten is dus een belangrijk punt van aandacht.

Ten tweede is het versterkend voor het vertrouwen als de gemeente aanwezig is waar (kwetsbare) inwoners zijn. Het zou betekenen dat we vaker en doorlopend pro-actief contact leggen met inwoners zodat we weten wat er speelt en zichtbaar en benaderbaar zijn voor inwoners. Ook zonder de concrete aanleiding van een nieuw op te stellen beleidsstuk, een op handen zijnde wegomlegging of een actueel vraagstuk waar we meningen over op willen halen. Dit kan op veel manieren, waaronder:

- Bestaande contacten beter benutten. Er zijn al veel gemeentemedewerkers die door de aard van hun werk veel contact hebben met inwoners. Denk aan de mensen van de buitendienst, het gebiedsteam, ons klantcontactcentrum en onze dorpencoördinatoren. Collegeleden komen door hun werk ook veel ‘onder de mensen’ en ook raadsleden krijgen veel signalen.
- Medewerkers te stimuleren en te faciliteren om vrijwilligerswerk te gaan doen in de lokale samenleving.
- Ontbijt-lunch-diner-inloopmomenten organiseren in de dorpen voor informele ontmoetingen tussen gemeenteraadsleden, gemeentemedewerkers en inwoners.

Het spreekt voor zich dat een dergelijke versterking van de zichtbaarheid en verbinding met onze inwoners investeringen vraagt in tijd en geld. Gaan we hiervoor of zetten we (voorlopig) in op de twee hoofddoelen zoals hierboven genoemd?

4. Werkwijzen

De kern van onze werkwijze bij inwonersparticipatie is dat we per vraagstuk of situatie bekijken of en hoe we het aanpakken. Voordat we kijken naar onze werkwijzen introduceren we twee cruciale onderdelen: (1) een participatieparagraaf en (2) een adviseur Inwonersparticipatie.

<u>1. Een vast kopje inwonersparticipatie bij alle collegevoorstellen en raadsvoorstellen opnemen</u>
Nieuw is dat we in elk collegevoorstel en raadsvoorstel voortaan een kopje *inwonersparticipatie* opnemen, waaronder we toelichten waarom inwonersparticipatie wel of niet aan de orde is. Als het niet aan de orde is, leggen we uit waarom en laten we het daarbij.

Als het wel aan de orde is, lichten we toe:

- hoe het participatietraject is uitgevoerd of nog uitgevoerd gaat worden
- wat de uitkomsten zijn of wanneer we de uitkomsten verwachten en hoe college en/of gemeenteraad daar kennis van kunnen nemen.

Lang niet alle onderwerpen zijn geschikt voor inwonersparticipatie. Onderwerpen die minder geschikt zijn voor inwonersparticipatie zijn technische en abstracte onderwerpen zoals bijvoorbeeld het aanpassen van een indexatie, een besluit over een mandaat of het wijzigen van een gemeenschappelijke regeling. Het opstellen van nieuw inhoudelijk beleid (bijvoorbeeld een detailhandelsvisie, woonzorgvisie, voorkomen van schulden) is juist zeer geschikt voor inwonersparticipatie. **Het is belangrijk dat het onderwerp inwoners aanspreekt. Ook moet het duidelijk zijn waarom het inwoners direct aangaat. Bovendien moet er ruimte zijn voor invloed en voldoende doorlooptijd beschikbaar zijn.**

Ter illustratie staat in bijlage 3 welke onderwerpen in de maand december 2022 op de agenda van B&W en de gemeenteraad zich wel en niet leenden voor inwonersparticipatie. Hieruit blijkt dat alleen in december al drie vraagstukken zich leenden voor inwonersparticipatie. Nu is het mogelijk dat dit komt door de maand; we schatten dat er per jaar acht vraagstukken zijn waarvoor inwonersparticipatie zich leent. Dit vraagt een grote tijdsinvestering en goede begeleiding van een centraal persoon: een adviseur inwonersparticipatie.

2. Adviseur inwonersparticipatie

De aan te stellen adviseur inwonersparticipatie is de spin in het web als het gaat om inwonersparticipatie in onze gemeente. Collega's kunnen de adviseur om ondersteuning vragen bij (de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van) inwonersparticipatie. Bovendien is de adviseur aanjager van het participatiebeleid en laat de adviseur de uitvoering hiervan tot zijn recht komen. Onder de taken van de adviseur inwonersparticipatie vallen onder andere:

- Op de gemeentelijke website de pagina *Meedenken* bijhouden en zorgen dat inwoners hier duidelijke informatie vinden hoe zij invloed kunnen uitoefenen op beleid en wat de uitkomsten zijn van inwonersparticipatietrajecten.
- Collega's bekend maken met het beleid en er warm voor laten lopen.
- Faciliteiten en scholing regelen op het gebied van inwonersparticipatie, zodat collega's er bekend mee raken en er mee aan de slag kunnen.
- Collega's ondersteunen bij hun vragen op het gebied van inwonersparticipatie (hoe pak je het aan, wat zijn de opties, advies geven en op weg helpen) en meedraaien bij de uitvoering van inwonersparticipatietrajecten.
- Evalueren van uitgevoerde inwonersparticipatietrajecten.

Werkwijzen

We introduceren vijf werkwijzen, die zich richten op verschillende fasen in het beleidsproces.

A. Werkwijze bij de voorbereiding van beleid [meest voorkomend]

Als een onderwerp zich leent voor inwonersparticipatie, gaan we daar in de meeste gevallen mee aan de slag zonder tussenkomst vooraf door de gemeenteraad. We laten inwoners weten dat wij hun mening vragen, maar dat het college of de gemeenteraad altijd beslist en

de mening van inwoners meeneemt, maar niet altijd 1 op 1 overneemt. We laten inwoners altijd weten wat er uit de participatie kwam, wat er mee is gedaan en waarom eventueel iets anders is besloten dan wat (de meerderheid van) de inwoners wilde.

We laten de gemeenteraad in het uiteindelijke raadsvoorstel weten hoe we het hebben aangepakt, welke groepen we hebben bereikt en wat de uitkomsten waren. Zo kan de gemeenteraad deze informatie meenemen in de besluitvorming. De gemeenteraad heeft in zo'n geval dus geen actieve rol in het 'ontwerpen' van het participatietraject en geeft ook geen kaders mee. Wel is het voor de gemeenteraad transparant hoe de participatie is verlopen. De gemeenteraad kan haar controlerende taak dus wel uitvoeren.

We doorlopen in dergelijke situaties de volgende stappen:

Stap 1. Besluit wel/geen inwonersparticipatie
De eerste stap is altijd om te bepalen of we wel of geen inwonersparticipatie gaan toepassen. We maken een stroomschema om deze afweging makkelijk en transparant te maken.

Stap 2. Bepalen doelgroep en methode(n)
Als we inwonersparticipatie gaan toepassen, kijken we goed wat precies de participatievraag is, wat het doel is van de inwonersparticipatie en wie de belanghebbenden zijn (doelgroep), welke methode(n) daar het beste bij passen en hoe de terugkoppeling naar inwoners na afloop het beste kan plaatsvinden. Om dit steeds goed te laten verlopen, stellen we een adviseur inwonersparticipatie aan die hier verstand van heeft en hierbij helpt.

Stap 3. Uitvoeren van het participatietraject
Vervolgens gaan we aan de slag met het uitvoeren van het participatietraject.

Stap 4. Besluitvorming door het college of de gemeenteraad
We nemen de methoden en uitkomsten van inwonersparticipatie mee in het college-advies en/of het raadsvoorstel in een participatieparagraaf. Mede op basis hiervan vindt besluitvorming plaats.

Stap 5. Terugkoppeling naar deelnemers
Daarna krijgen inwoners die meededen aan het participatietraject een terugkoppeling over wat de uitkomsten waren en wat daarmee is gedaan (en waarom eventueel iets anders is besloten dan wat (sommige) inwoners wilden).

Stap 6. Evaluatie
Ten slotte evalueren we het participatietraject, waarbij we de adviseur inwonersparticipatie weer inzetten om organisatiebreed te leren en te verbeteren.

<u>B. Werkwijze in het geval van complexe en lange processen en/of de inzet van 'bijzondere participatie-instrumenten'</u>
Soms is het wél nodig en verstandig om de gemeenteraad vooraf een besluit te laten nemen over hoe we de participatie aan gaan pakken en binnen welke kaders. Dit is het geval bij complexe en lange processen. Denk aan het opstellen van nieuw duurzaamheidsbeleid of

een nieuwe woonzorgvisie. Of als we bijzondere participatie-instrumenten inzetten, bijvoorbeeld een burgerberaad.

Door de impact van dergelijke participatieprocessen is het belangrijk dat de gemeenteraad vooraf beslist wat de speelruimte is van inwoners en wat de gemeenteraad met de uitkomsten gaat doen (verwachtingsmanagement). Waar mogen inwoners over meepraten en waar mogen ze eventueel ook over beslissen? De vervolgstappen zijn vervolgens hetzelfde als hierboven geschetst.

C. Werkwijze bij de uitvoering van vastgesteld beleid, plannen en projecten

Als we beleid, plannen of projecten uitvoeren, passen ambtenaren vaak inwonersparticipatie toe. Denk hierbij aan het betrekken van inwoners bij het maken van een begrijpelijke folder of een goed filmpje over energie armoede. Of het organiseren van een inloopavond voor omwonenden als we een weg gaan verbeteren, zodat inwoners kunnen meedenken over andere zaken die tegelijk opgepakt kunnen worden of hoe we overlast voor inwoners kunnen beperken. In dergelijke gevallen gaat het om uitvoering van door de gemeenteraad vastgesteld beleid, maar de gemeenteraad heeft in dergelijke participatietrajecten geen rol.

D. Werkwijze bij ruimtelijke plannen die al in concept door de gemeenteraad zijn vastgesteld

Specifiek bij ruimtelijke plannen die al in concept door de gemeenteraad zijn vastgesteld besluiten we per situatie of we wel of geen gelegenheid geven voor formele inspraak. Dit doen we specifiek voor ruimtelijke plannen vanwege vaststelling in de wet. We doen dit niet als:

1. de uitvoering van de plannen zo urgent is dat we participatie niet kunnen afwachten;
2. het plan kleinschalig is (bijvoorbeeld in het geval van één op één onderhoud), in dat geval is het voldoende om inwoners te informeren;
3. het plan een meer particulier dan maatschappelijk belang kent.

Doorgaans organiseren we naar aanleiding van een concept plan/besluit informatiebijeenkomsten en geven we gelegenheid een reactie te geven op dit concept door middel van een inspraakreactie. Alle inspraakreacties tezamen vormen een reactienota die we ter besluitvorming voorleggen aan de gemeenteraad.

E. Werkwijze bij de Omgevingswet

Ten slotte is er een specifieke verplichting rondom inwonersparticipatie bij de Omgevingswet. Deze (aanstaande) Omgevingswet verplicht de gemeenteraad om participatietrajecten actief te monitoren. In deze wet staat dat participatie moet plaatsvinden, maar niet op welke manier dit moet (“vormvrije participatie”). De Omgevingsvisie[2] is destijds samen met inwoners, ondernemers, betrokkenen en experts opgesteld en daarna door de gemeenteraad vastgesteld. Deze visie vertalen we in Omgevingsplannen (opvolger van het bestemmingsplan dat regels geeft voor wat wel en niet mag) en uiteindelijk in vergunningverlening. Ook hierbij betrekken we belanghebbenden. Voor de uitvoering heeft de gemeenteraad categorieën van buitenplanse omgevingsactiviteiten aangewezen[3] waarbij

[2] Omgevingsvisie Ooststellingwerf, vastgesteld door de Gemeenteraad op 23 november 2021.
[3] Verzamelbesluit bevoegdheden Omgevingswet: bindend adviesrecht, verplicht participatie, delegatie, vastgesteld door de Gemeenteraad op 23 november 2021.

de initiatiefnemer verplicht is om aan participatie te doen vóórdat een vergunning wordt aangevraagd. De gemeente kan hierbij ondersteunen, maar de bal ligt bij de initiatiefnemer.

Vraag 2: Sluit de werkwijze zoals hierboven geschetst aan bij hoe de gemeenteraad dit voor zich ziet? Toelichting: we willen de gemeenteraad in positie brengen om op hoofdlijnen te sturen en te controleren en willen transparant zijn, maar we willen de gemeenteraad niet onnodig belasten door hen in alle gevallen een besluit te vragen over of en hoe we participatie gaan toepassen. Ook willen we processen niet onnodig lang maken door in elke situatie de gemeenteraad eerst te laten besluiten of we participatie gaan toepassen en zo ja hoe dan.

5. De rol van de gemeenteraad

In het voorgaande is af en toe al aangestipt wat de rol van de gemeenteraad kan zijn bij inwonersparticipatie. Hieronder vragen wij uw mening over de rol van de gemeenteraad.

A. De gemeenteraad bepaalt de kaders voor inwonersparticipatie
In de op te stellen visie op inwonersparticipatie bepaalt de gemeenteraad de doelen van inwonersparticipatie, de evaluatiepunten, de kaders waarbinnen inwonersparticipatie plaatsvindt, wat haar eigen rol is en wat de budgettaire kaders zijn waarbinnen participatie moet gebeuren.

B. In de meeste gevallen neemt de gemeenteraad achteraf kennis van inwonersparticipatie en controleert of dit (goed) gebeurt
Door de werkwijze zoals voorgesteld in paragraaf 4 neemt de gemeenteraad de input van inwoners mee bij besluitvorming. De gemeenteraad mag om verantwoording vragen over hoe de inbreng vanuit de samenleving is verwerkt in een raadsvoorstel en controleren of er voldoende aandacht is (geweest) voor inwonersparticipatie. De voorbereiding en uitvoering van inwonersparticipatie is in handen van de gemeentelijke organisatie.

C. De gemeenteraad kan zelf aangeven dat inwonersparticipatie ingezet moet worden
Uiteraard kan de gemeenteraad altijd aangeven bij het college dat inwonersparticipatie ingezet moet worden bij een vraagstuk of project. De voorbereiding en uitvoering blijven in handen van de gemeentelijke organisatie.

D. Soms besluit de gemeenteraad vooraf over inwonersparticipatie en geeft de raad specifieke kaders mee
In complexe, langlopende situaties of situaties waarin we bijvoorbeeld een burgerberaad inzetten bepaalt de gemeenteraad vooraf wat de aanpak wordt, wat de kaders zijn waarbinnen participatie plaatsvindt en welke ruimte inwoners krijgen (van meepraten tot meebeslissen).

E. Inwonersparticipatie vervangt nooit de besluitvorming door de gemeenteraad, tenzij dit bij D anders is bepaald
Inwonersparticipatie vervangt het nooit de besluitvorming zelf: het college of de gemeenteraad (afhankelijk van het onderwerp) neemt het uiteindelijke besluit. De intentie van de gemeenteraad is wel om de resultaten van inwonersparticipatie zwaarwegend mee te

laten wegen en eventueel te motiveren waarom het besluit afwijkt van wat (de meerderheid van) de inwoners wil of vindt.

F. Raadsleden kiezen zelf welke rol zij hebben in participatietrajecten
Op basis van de uitslagen van de enquête (bijlage 2) stellen we voor dat individuele raadsleden uitnodigingen voor lopende participatietrajecten krijgen (mits de gekozen participatiemethode dit toestaat) en zelf de afweging maken om wel of niet aanwezig te zijn. Als individuele raadsleden aanwezig zijn, zijn ze dat als toehoorder.

Vraag 3: Is bovenstaande voor de gemeenteraad een werkbare lijn?
Toelichting: we adviseren dat de gemeenteraad deze rol aan zichzelf toekent. Een alternatief voor F zou een werkgroep met gemeenteraadsleden zijn, ingericht als een klankbordgroep voor ambtenaren bij het vormgeven van participatietrajecten. Echter, we willen de gemeenteraad in positie brengen om op hoofdlijnen te sturen en te controleren, zonder dat processen onnodig lang worden en we de gemeenteraad onnodig belasten. Daarvoor is het belangrijk dat er een duidelijke scheiding is in de rolverdeling tussen gemeenteraad, B&W en gemeentelijke organisatie. Een werkgroep zou deze scheiding vertroebelen.

6. Toolkit met instrumenten

Bij inwonersparticipatie kijken we per keer wat de beste ‘set’ aan instrumenten is die past bij het vraagstuk en de doelgroep(en) die we willen bereiken. We hebben keuze uit vele instrumenten (onze toolkit ‘incidenteel in te zetten instrumenten’). Hier kunnen instrumenten aan worden toegevoegd, aangepast of juist verwijderd als we er slechte ervaringen mee hebben. Daarnaast hebben we instrumenten die we doorlopend (structureel) inzetten (onze toolkit ‘structurele instrumenten’).

Structurele instrumenten

Onze toolkit ‘structurele instrumenten’ bestaat uit (zie ook bijlage 1):

- Digitaal inwonerspanel
- Burgerpeiling
- Meldingen in de openbare ruimte
- Overleg met belanghebbenden en/of vertegenwoordigers daarvan om signalen op te halen vanuit inwoners, zoals het gebiedsteam, jongerenwerkers, plaatselijke belangen, Land- en Tuinbouworganisatie (LTO), politie en de Taskforce Wonen.
- Inspraak op en raadpleging bij (de uitvoering van) (ruimtelijke) projecten, bijvoorbeeld door middel van keukentafelgesprekken en inloopbijeenkomsten.
- Contact met reeds bestaande georganiseerde inwonersgroepen, zoals de werkgroep Arm in Arm, werkgroep Toegankelijkheid en de jongeren die zich inzetten om LHBTIQ+ onder de aandacht te brengen.

Incidentele instrumenten

In de toolkit ‘incidenteel in te zetten instrumenten’ staan bijvoorbeeld incidentele vragenlijsten, hackathons en speciale bijeenkomsten. Ook een burgerberaad kan een incidenteel in te zetten instrument zijn. In het college-akkoord hebben we aangekondigd dat we hiermee ervaring op willen doen. Daarom gaan we er hieronder nader op in.

Burgerberaad

Voor gevoelige onderwerpen of vraagstukken waar veel verdeeldheid over is in de samenleving kan een burgerberaad een goed middel zijn. Een burgerberaad houdt samengevat in dat een groep gelote inwoners (dwarsdoorsnede van de bevolking) samenkomt in een of meer bijeenkomst(en) over een specifiek onderwerp. Hierbij delen zij kennis (bijvoorbeeld door experts of ervaringsdeskundigen iets te laten vertellen) en overleggen zij om verschillende meningen te horen. Op basis van deze uitgebreide informatie en overleg komen ze samen tot aanbevelingen over beleid. Een burgerberaad geeft een betrouwbaarder beeld van de meningen van inwoners dan bijvoorbeeld een inspraakavond, aangezien inwoners ook met elkaar overleggen en gezamenlijk aanbevelingen formuleren voor het bestuursorgaan. Bovendien is het een meer representatieve vorm dan bijvoorbeeld een enquête of inloopavond.

De volgende randvoorwaarden zijn aan het burgerraad verbonden:
- Een burgerberaad vindt aan het begin van een beleidstraject plaats.
- Er is voldoende tijd voor een burgerberaad; er is namelijk veel tijd nodig om over een onderwerp te leren, te overleggen en tot besluiten te komen.
- Representativiteit: eerst wordt een grote groep inwoners benaderd (via loting) of ze mee willen doen aan het burgerberaad en vervolgens wordt uit de groep geïnteresseerden een gestratificeerde steekproef geselecteerd zodat er een representatieve afspiegeling van de samenleving ontstaat.
- Alle gelote inwoners moeten deel kunnen nemen aan het burgerberaad, dus praktische uitdagingen (denk aan reiskosten, kinderopvang) moeten worden weggenomen.
- De gemeente kan kaders vaststellen waarbinnen het burgerberaad aanbevelingen kan doen.
- Nadat de vraag en de kaders voor de burgerberaad zijn geformuleerd neemt de gemeente afstand; het proces is in handen van een onafhankelijke organisatie.
- Een burgerberaad vereist dat de gemeenteraad een deel van zijn zeggenschap overdraagt aan de deelnemers: de gemeenteraad stelt de kaders vast, de deelnemers dragen aanbevelingen aan. Dit betekent dat de gemeenteraad de aanbevelingen van het burgerberaad overneemt als deze binnen de van te voren gestelde kaders passen. In het uitzonderlijke geval dat aanbevelingen niet worden overgenomen wordt dit duidelijk toegelicht.

Er moet zich een onderwerp en gelegenheid aandienen om ervaring op te gaan doen met een burgerberaad. We stellen daarom voor om het burgerberaad toe te voegen aan de lijst met incidentele instrumenten om deze naar behoefte in te kunnen zetten. De gemeenteraad moet altijd instemmen met het inzetten van deze participatievorm en zal hiervoor in dat geval ook budget beschikbaar moeten stellen.

Vraag 4: Kunnen we dit stuk over het burgerberaad meenemen in de visie op inwonersparticipatie?

Instrumenten specifiek gericht op jongeren

In de periode december 2022 – februari 2023 doen we onderzoek naar de ervaringen en wensen van jongeren over jongerenparticipatie. We onderzoeken de wenselijkheid van verschillende instrumenten voor jongerenparticipatie, zoals een jongerenraad, kinderburgemeester, vragenlijsten, Quests and Chats of een (digitaal) platform. In de

uiteindelijke visie op inwonersparticipatie nemen we de uitkomsten van dit onderzoek mee en doen daar voorstellen over.

7. Budget

Om inwonersparticipatie serieus en gedegen aan te pakken, kennis op te doen en te borgen en de organisatie (verder) te begeleiden om inwonersparticipatie goed op te pakken en te blijven leren is een aanspreekpunt nodig. Iemand die zich er in specialiseert en vraagbaak is voor iedereen in de organisatie die met inwonersparticipatie aan de slag gaat. Daarom stellen we voor om een adviseur inwonersparticipatie aan te stellen voor 24 uur per week (drie werkdagen), eerst voor de duur van drie jaar. De kosten hiervan zijn per jaar ongeveer € 50.000.

Verder is er budget nodig voor trainingen van medewerkers. Dit kan uit het lopende scholingsbudget. Uitgangspunt is dat de overige kosten gedekt worden uit de budgetten die beschikbaar zijn voor het betreffende beleidsonderdeel. Het gaat bijvoorbeeld om kosten van de participatie-instrumenten zelf (vragenlijst uitzetten en verwerken, ruimte, sprekers), communicatiekosten en eventuele vergoedingen voor inwoners die meedoen (denk aan reiskosten, eten, een presentje of een bon).

Bij toevoeging van een derde hoofddoel (versterking van onze eigen zichtbaarheid en voeling met een breed scala aan inwoners) zijn extra investeringen in tijd en geld nodig. Indien hiertoe wordt besloten nemen we dit bij de visie op inwonersparticipatie mee in het budget. In deze visie op inwonersparticipatie gaan we verder in op het benodigde budget.

Bijlage 1. Inwonersparticipatie: Wat doen we al?

Bijlage 2. Enquête Inwonersparticipatie gemeenteraad (n=16)

Uitkomsten Enquête Inwonersparticipatie

1 december 2022

Doelen van inwonersparticipatie

Wat is het belangrijkste dat u wilt bereiken met inwonersparticipatie?

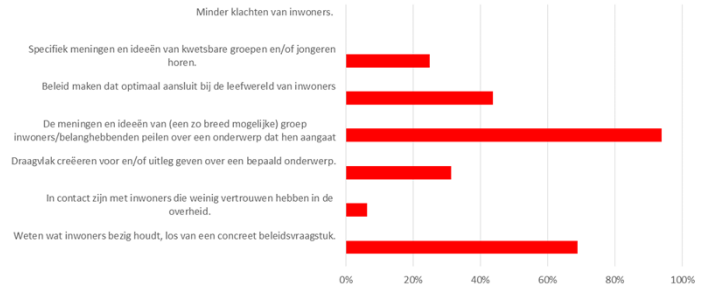

Als inwoners advies geven, vraagt dit bereidheid van de Gemeenteraad om dit advies over te nemen óf een hele duidelijke uitleg waarom de Raad het advies niet volgt.

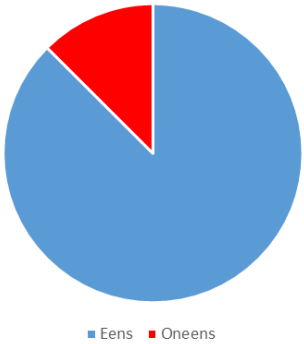

Uitdagingen

Wat is de grootste uitdaging bij inwonersparticipatie?

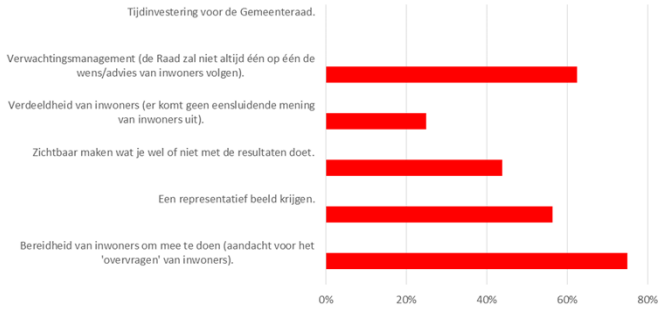

De Gemeenteraad moet vooraf per onderwerp bepalen of participatie plaatsvindt, met welk doel en onder welke groep.

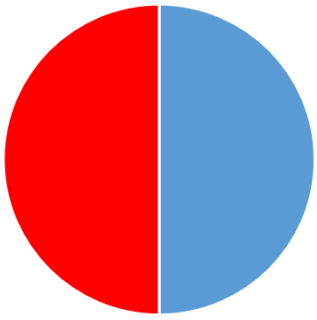

Rol van de Gemeenteraad

In hoeverre wilt u als raadslid zelf een rol spelen bij inwonersparticipatie?

In specifieke situaties vind ik dat inwoners moeten kunnen meebeslissen binnen het kader dat de Raad aangeeft. Denk hierbij bijvoorbeeld aan een referendum of inwoners laten beslissen welk project geld krijgt.

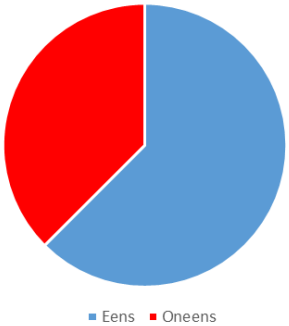

Werkvormen

Welke vormen van inwonersparticipatie zouden volgens u - naast de huidige vormen - standaard en doorlopend in onze gemeente ingezet moeten worden?

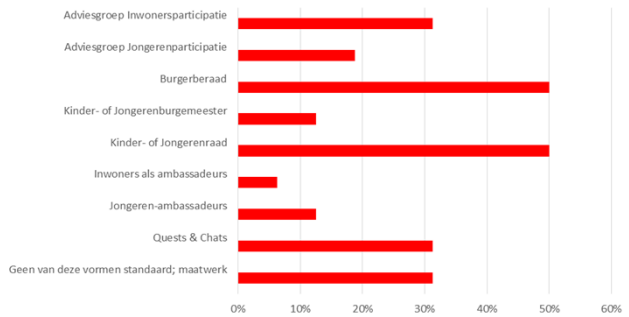

Bijlage 3. Voorbeelden wanneer wel/niet participatietraject

Op basis van college- en raadsvoorstellen 29-11-2022 tot 22-12-2022

Raadsvergadering – 29 november 2022

Kenmerk	*Onderwerp*	*Wel/geen participatie*	*Opmerking*
6	Vaststellen 'Detailhandelsvisie Ooststellingwerf 2022'	Wel	Met ondernemers, vastgoedeigenaren en andere direct belanghebbenden
7	Kredietaanvraag stimuleren amateursport	Geen	Regeling
8	Ontwerp Statutenwijziging Stichting Oold Ark en Stichting Korenmolen "De Weijert"	Geen	Verzoek
9	Grondexploitatie De Kromten te Waskemeer	Geen	Financiën, vertrouwelijk
10	Ontwerp gemeenschappelijke regeling Hûs en Hiem	Geen	Aanpassing GR
11	1e inrichting onderwijsleerpakket en meubilair o.b.s. Broekhorst	Geen	Verzoek
12	Aanpassing Verordening Vertrouwenscommissie 2022	Geen	Aanpassing Verordening

B&W – 29 november 2022

Kenmerk	*Onderwerp*	*Wel/geen participatie*	*Opmerking*
5.a.1	Reële tarieven Wmo 2023	Geen	Financiën
5.a.2	Mededeling aan de raad vragen CDA vacatures	Geen	Mededeling
5.a.3	Privacybeleid (intern) gemeente Ooststellingwerf en Reglement Functionaris Gegevensbescherming	Geen	Intern beleid

B&W - 6 december 2022

Kenmerk	*Onderwerp*	*Wel/geen participatie*	*Opmerking*
5.a.1	Beslissing op bezwaar voor het plaatsen van een tijdelijk bouwbord op de locatie Gruun 3 in Appelscha	Geen	Beslissing op bezwaar [terugkoppeling van formele participatie]
5.a.2	Principeverzoek Laagduurswoude 20 Makkinga	Wel	Vanuit Omgevingswet, uitgevoerd door initiatiefnemer
5.a.3	Stimuleren amateursport	Geen	Regeling
5.a.4	Studietoeslag	Geen	Aansluiting bij wetswijziging
5.a.5	Besluit Mandaat FUMO 2023	Geen	Aansluiting bij wetswijziging
5.a.6	Besluitvorming positionering Concerncontrol	Geen	Intern

B&W - 13 december 2022

Kenmerk	*Onderwerp*	*Wel/geen participatie*	*Opmerking*
5.a.1	Aanvullende subsidie Jeugdfonds Sport en Cultuur 2022	Geen	Subsidieverzoek
5.a.2	Advies subsidie 2023 SSR	Geen	Subsidieverzoek
5.a.3	Beleidsplan handhaving sociaal domein	Geen	Handhaving
5.a.4	PGb tarieven jeugd 2023	Geen	Aanpassen tarieven
5.a.5	Regiovisie Jeugdhulp	Geen	Regio
5.a.6	Uitstel invoering nieuwe contracten Specialistische Jeugdhulp en Wonen	Geen	Mededeling
5.a.7	Vaststelling subsidie Voedselbank 2021	Geen	Subsidie
5.a.8	Aanpassing verordeningen nav initiatiefvoorstel €1,25 mln	Geen	Financiën
5.a.9	Bovenweg 8 Donkerbroek	Wel	Vanuit Omgevingswet, uitgevoerd door initiatiefnemer
5.a.10	Extra budget Lokaal Sport Akkoord 2021 naar Stichting Scala	Geen	Financiën
5.a.11	Ontwerpbestemmingsplan Haulerwijk – Norgerweg 48 en 49	Wel	Vanuit Omgevingswet, uitgevoerd door initiatiefnemer
5.a.12	Prestatieafspraken 2023-2026 tussen gemeente, Actium, WoonFriesland, MEVM en Bewonersraad	Geen	Afspraken
5.a.13	Prestatieafspraken Habion	Geen	Afspraken
5.a.14	Uitgifteprotocol voor (bouw)kavels in de gemeente Ooststellingwerf	Geen	Protocol

5.a.15	Verkoopleidraad Boekhorsterweg te Oosterwolde	Geen	Leidraad
5.a.16	Normenkader Financiële Rechtmatigheid 2022	Geen	Financiën
5.a.17	Centraal stemmen tellen bij Provinciale- en Waterschapsverkiezingen	Geen	Procedure
5.a.18	Controle borging AVG	Geen	Intern

B&W - 20 december 2022

Kenmerk	*Onderwerp*	*Wel/geen participatie*	*Opmerking*
5.a.1	Indexatie tarieven Wmo- en leerlingenvervoer	Geen	Financiën
5.a.2	Toekenning incidentele subsidies Scala 2023	Geen	Subsidie
5.a.3	Toekenning structurele subsidies Scala 2023	Geen	Subsidie
5.a.4	Vaststelling subsidie 2021 Scala	Geen	Subsidie
5.a.5	Was- en kleedaccommodatie s.v. Oosterwolde (vraag om extra financiële hulp)	Geen	Aanvraag
5.a.6	Besluitvorming MOP OVL	Geen	Gemeentelijk beheer
5.a.7	Jaarstukken 2021 Stichting Comprix	Geen	Toezichthoudende taak
5.a.8	Principeverzoek ontwikkeling Ecommunitypark fase II	Geen	Reactie principeverzoek
5.a.9	Verzoek leerlingenvervoer SG Eekeringe	Geen	Verzoek
5.a.10	Zwetteweg 17 Haule	Wel	Vanuit Omgevingswet, uitgevoerd door initiatiefnemer
5.a.11	Intrekken verouderde regelgeving	Geen	Intern
6	Subsidieaanvraag 2023 Bibliotheek Zuidoost Friesland	Geen	Subsidieaanvraag
7	Subsidieaanvraag st. Centrum voor Film in Friesland	Geen	Subsidieaanvraag
8	Subsidieverlening aan bloeizone Aldeboarn	Geen	Subsidieaanvraag
9	Subsidieverlening projecten in het kader van deelproject werkgelegenheid in de zorg	Geen	Subsidieaanvraag
10	Luchtruimherziening	Geen	Kennisgeving
11	MR Bermmaatregelen 2022	Geen	Kennisgeving
12	Aanjager laaggeletterdheid	Geen	Kennisgeving
13	Besluitvorming over Woodbrookers	Geen	Kennisgeving
14	Uitwerking maatregelenpakket raadbesluit €1,25 miljoen	Wel	Toetsen van de maatregelen onder belang Inwonerspanel is bevraagd over maatregelen energie armoede.hebbenden
15	VFR Kaderbrief 2024-2027	Geen	Kaderbrief

Raadsvergadering 20 december 2022

Kenmerk	*Onderwerp*	*Wel/geen participatie*	*Opmerking*
5	Benoeming plaatsvervangend raadslid	Geen	Intern
6	Initiatiefvoorstel 1,25 miljoen euro	Wel	Toetsen van de maatregelen onder belanghebbenden. Inwonerspanel is bevraagd over maatregelen energie armoede.
7	Tarieven afvalstoffenheffing	Geen	Financieel. Wel eerder het inwonerspanel bevraagd over wel/niet op afspraak bij milieustraat.
8	Wijziging financiële verordening	Geen	Financiën, intern
9	Verordening eenmalig rioolaansluitrecht	Geen	Financiën, technisch
10	Uitbreiden doelgroep energietoeslag 2023 van 120% naar 140% van het wettelijk sociaal minimum (WSM)	Wel	Inwonerspanel is bevraagd over maatregelen energie armoede.
11	Budgetoverheveling 2022-2023	Geen	Financiën, technisch, intern
12	Verordening kwijtschelding 2023	Geen	Wetswijziging
13	Verordeningen 2023	Geen	Wettelijke verplichting
14	Verordening rioolheffing	Geen	Financiën, technisch
15	Voortgang aanbevelingen rekenkamercommissie	Geen	Intern